

V Bruselu dne 28.6.2021
COM(2021) 323 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027
Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v měnícím se světě práce**

{SWD(2021) 148 final} - {SWD(2021) 149 final}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v měnícím se světě práce

1. BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI V EU

1.1 Hodnota bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Právní předpisy EU v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) jsou zásadní pro ochranu zdraví a bezpečnosti téměř 170 milionů pracovníků v EU¹. Ochrana osob před zdravotními a bezpečnostními riziky při práci je klíčovým prvkem pro zajištění důstojných pracovních podmínek pro všechny pracovníky. Napomáhá snížit zdravotní rizika při práci a zlepšit normy BOZP v EU a napříč odvětvími. Problémy však přetrvávají a pandemie COVID-19 zvýšila rizika, kterým je třeba věnovat pozornost.

Ochrana zdraví a bezpečnosti pracovníků, zakotvená ve Smlouvách² a v Listině základních práv³, je jedním z klíčových prvků hospodářství EU, které slouží lidem. Právo na zdravé a bezpečné pracovní prostředí je uvedeno v zásadě 10 evropského pilíře sociálních práv a je zásadní pro dosažení cílů udržitelného rozvoje Organizace spojených národů⁴. Zároveň je základním stavebním kamenem vznikající evropské zdravotní unie.

Nový rámec BOZP na období 2021–2027, který byl oznámen v akčním plánu evropského pilíře sociálních práv⁵, stanoví klíčové priority a opatření nezbytná ke zlepšení bezpečnosti práce a zdraví pracovníků v dalších letech v souvislosti se světem po pandemii, který se vyznačuje zelenou a digitální transformací, hospodářskými a demografickými výzvami a měnícím se pojetím tradičního pracovního prostředí.

Zdravé a bezpečné pracovní podmínky jsou nezbytným předpokladem pro zdravou a produktivní pracovní sílu. Nikdo by se neměl potýkat s nemocemi z povolání nebo pracovními úrazy. Jedná se rovněž o důležitý aspekt pro udržitelnost a konkurenceschopnost hospodářství EU.

¹ Eurostat, lfsa_eegan2, pouze zaměstnanci (vyjma rodinných pracovníků).

² https://europa.eu/european-union/law/treaties_cs

³ Listina základních práv Evropské unie (Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 391).

⁴ <https://sdgs.un.org/goals>

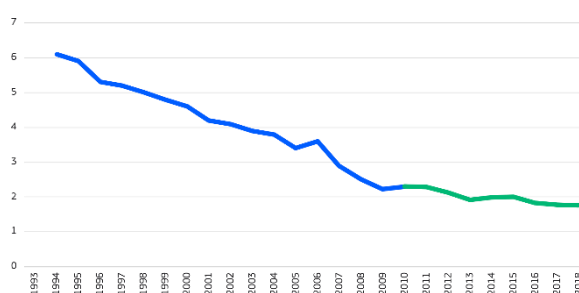
⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-action-plan_cs

Posledních třicet let přineslo v BOZP značný pokrok: smrtelné úrazy při práci v EU se mezi roky 1994 a 2018 snížily o 70 % (obrázek 1). Ačkoli k tomuto snížení bezpochyby přispěly faktory jako deindustrializace a lepší zdravotní péče, významnou roli sehrál rovněž systém EU v oblasti BOZP. Navzdory tomuto pokroku přesto došlo v roce 2018 v EU-27 k více než 3 300 smrtelných úrazů, 3,1 milionu úrazů bez smrtelných následků a přes 200 000 pracovníků každý rok zemře na nemoci z povolání.

To s sebou nese nesmírné lidské utrpení. Zachování a zlepšování norem na ochranu pracovníků je tedy stálou výzvou a nezbytností.

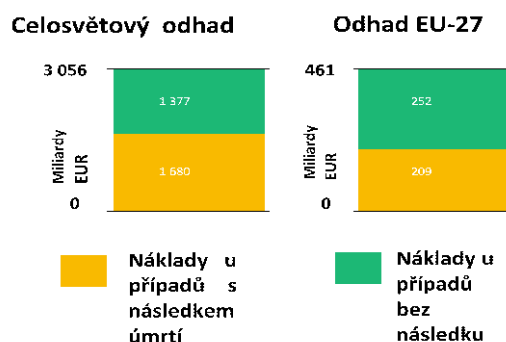
Kromě zdraví a dobrých pracovních podmínek existuje pro vysokou úroveň ochrany pracovníků silný hospodářský důvod. Pracovní úrazy a nemoci z povolání ročně stojí hospodářství EU přes 3,3 % HDP⁶ (cca 460 miliard EUR v roce 2019) (obrázek 2). Ačkoli náklady na zajištění dobrých pracovních podmínek nelze číselně vyjádřit, správná praxe v oblasti BOZP pomáhá zvýšit produktivitu, konkurenceschopnost a udržitelnost podniků. Odhady ukazují, že každé euro investované do BOZP přináší zaměstnavateli přibližně dvojnásobnou návratnost^{7,8}. Pevná podpůrná struktura BOZP pečující o konkrétní potřeby malých a středních podniků, které tvoří páteř hospodářství EU, bude důležitým přínosem pro udržitelné hospodářství a úspěch BOZP v EU jako celku. Dobrá BOZP rovněž snižuje náklady na zdravotní péči a další společenskou zátěž, naproti tomu náklady na špatnou BOZP jsou vysoké pro jednotlivce, podniky i společnost.

Obrázek 1: Smrtelné úrazy při práci v EU – 1994–2018 (případy na 100 000 zaměstnaných osob)

Zdroj: Eurostat, údaje pro běžná ekonomická odvětví v EU-15 (1994–2009) a pro všechna ekonomická odvětví v EU-27 (2010–2018).

Obrázek 2: Společenské náklady na pracovní úrazy a nemoci z povolání, 2019 (v miliardách EUR)

Zdroj: „Mezinárodní srovnání nákladů na pracovní úrazy a nemoci z povolání“ (EU-OSHA, 2017), odhad na základě údajů úřadu Eurostat a Světové banky.

⁶ Tento údaj byl vypočten použitím procentní sazby počtu let života poznamenaných onemocněním z celkového počtu pracovních let pracujících EU, který se vynásobil HDP EU. Počet let života poznamenaných onemocněním se vypočítá jako součet ztracených roků života a roků prožitých v invaliditě ve vztahu k smrtelným pracovním úrazům a pracovním úrazům bez smrtelných následků a nemocem z povolání.

⁷ Evropská komise, Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování, „Socio-economic costs of accidents at work and work-related ill health – final report“ (Sociálně ekonomické náklady spojené s pracovními úrazy a nemocemi z povolání – závěrečná zpráva), 2011.

⁸ Tompa, E. „IWH economic analysis recommends a combination of methods to reduce silica dust exposure“ (Ekonomická analýza IWH doporučuje kombinaci metod pro snížení expozice křemennému prachu), At Work, číslo 101, léto 2020: Institut pro práci a zdraví, Toronto.

Pandemie COVID-19 ukázala, jak zásadní je BOZP pro ochranu zdraví pracovníků, fungování naší společnosti a kontinuitu kritických hospodářských a sociálních činností. Součástí cesty k oživení a opětovné aktivaci produktivity musí být rovněž obnovený závazek udržet bezpečnost a ochranu zdraví při práci v popředí zájmu a zlepšit synergie mezi BOZP a politikami v oblasti veřejného zdraví.

1.2 Systém EU v praxi

Úspěchy přístupu EU k BOZP lze vysvětlit dvěma faktory. Za prvé, EU a členské státy vyvinuly **pokročilý regulační systém**, aby stanovily preventivní a ochranná opatření pro řešení rizik na pracovišti. Za druhé, spoléhá se na **tripartitní přístup**, kde jsou pracovníci, zaměstnavatelé a vlády úzce zapojeny do vývoje a provádění těchto opatření BOZP na unijní a vnitrostátní úrovni. Správnému uplatňování pravidel BOZP navíc napomáhá trvalá podpora poskytovaná zejména mikropodnikům a malým a středním podnikům.

Právní rámec EU v oblasti BOZP se skládá z rámcové směrnice a 24 zvláštních směrnic, které byly v průběhu času vypracovány. Evropská **rámcová směrnice o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci z roku 1989⁹** je základem pro **obecné zásady a minimální normy v celé EU**. Zaměřuje se na kulturu prevence rizik a stanoví povinnosti zaměstnavatelů, které se týkají: i) posouzení rizik; ii) preventivních opatření; iii) sdělování informací BOZP pracovníkům; iv) odborné přípravy; v) konzultací a vi) vyvážené účasti. Tyto povinnosti platí ve všech odvětvích a pro všechna povolání, a to pro zaměstnavatele ve veřejném i soukromém sektoru. **Zvláštní směrnice** poukazují na zvláštní rizika, skupiny a prostředí¹⁰.

Právní předpisy EU v oblasti BOZP jsou vyvinuty v úzké spolupráci s **Poradním výborem pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci¹¹**, tripartitním orgánem, který se skládá z vládních zástupců členských států, odborových svazů a organizací zaměstnavatelů. **Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA)** stanoví pokyny a nástroje, které společně s podobnými vnitrostátními internetovými nástroji: i) poskytují odvětvové informace, které jsou převážně cílené na malé a střední podniky, které zaměstnávají většinu pracovníků v EU a často čelí větším překážkám v oblasti zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a ii) provádějí zaměstnavatele všemi kroky procesu hodnocení rizik¹². **Výbor vrchních inspektorů**

⁹ Směrnice Rady ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci (89/391/EHS).

¹⁰ Provádění rámcové směrnice a souvisejících směrnic EU v oblasti BOZP za období 2013–2017 je uvedeno v doprovodném pracovním dokumentu útvarů SWD(2021) 148/2.

¹¹ Rozhodnutí Rady ze dne 22. července 2003, kterým se zřizuje Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2003/C 218/01) (Úř. věst. C 218, 13.9.2003).

¹² Např. k dnešnímu dni bylo zveřejněno 250 nástrojů interaktivního posuzování rizik on-line (OiRA) a přes 70 se jich nachází ve fázi vývoje. Těmito nástroji bylo provedeno více než 173 000 posouzení rizik.

práce (SLIC)¹³ vydává stanoviska týkající se prosazování právních předpisů EU v oblasti BOZP a podporuje sdílení znalostí o postupech inspekce práce.

1.3 Návaznost na předchozí strategické rámce a rozsáhlou konzultaci

Téměř dvacet let hrály strategické rámce EU v oblasti BOZP klíčovou roli ve způsobu, jakým vnitrostátní orgány a sociální partneři rozhodovali o cílech BOZP. Tyto cíle zahrnují i) zvyšování souladu společných priorit; ii) usnadnění spolupráce; iii) stimulaci investic do BOZP a iv) podporu konkrétních opatření na úrovni pracovního prostředí.

Klíčové **priority strategického rámce na období 2014–2020**¹⁴, například prevence nemocí z povolání, řešení demografické změny a provádění právních předpisů, **se odrazily ve vnitrostátních rámcích**¹⁵. Některé **klíčové úspěchy** na úrovni EU podle předchozího strategického rámce zahrnují: i) tři aktualizace směrnice o karcinogenech a mutagenech¹⁶ a návrh na čtvrtou aktualizaci; ii) modernizace čtyř směrnic, včetně oblastí limitních hodnot expozice a biologických činitelů; iii) velké množství hojně využívaných **pokynů a on-line nástrojů** agentury EU-OSHA pro zaměstnavatele, včetně těch, které se týkají onemocnění COVID-19, a iv) kontrolní příručky a nástroje, které vyvinul výbor SLIC.

Tento strategický rámec vychází ze shrnutí výsledků dosažených při provádění strategického rámce EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2014–2020. V rámci hodnocení byla určena řada výzev, které souvisejí s krátkodobým prováděním strategického rámce s ohledem na: i) omezení zdrojů v členských státech; ii) potřebu posílit zaměření na nemoci z povolání, demografickou změnu, psychosociální rizika a muskuloskeletální poruchy a iii) potřebu pomoci inspektorátům práce a společností zlepšit jejich normy v oblasti BOZP.

Tento strategický rámec se rovněž zakládá na **podnětech od celé řady zúčastněných stran** a odráží tak závazek všech aktérů podílejících se na jeho provádění. Základ byl položen zprávou EU-OSHA o vnitrostátních strategiích BOZP, zvláštní hodnotící zprávou a pokrokovými průzkumnými nástroji. Další zásadní podnět pro rámec vzešel z: i) několika závěrů Rady¹⁷; ii) zpráv¹⁸, doporučení, slyšení a ostatních výměn s Evropským parlamentem; iii) výměn se sociálními partnery a nezávislými odborníky; iv)

¹³ Zastupující vnitrostátní orgány inspekce práce členských států.

¹⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategickém rámci EU pro ochranu zdraví a bezpečnost při práci na období 2014–2020 (COM (2014) 332 final).

¹⁵ Zpráva „Vnitrostátní strategie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v EU“. EU-OSHA, 2019.

¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/37/ES ze dne 29. dubna 2004 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům nebo mutagenům při práci.

¹⁷ Závěry Rady ze dne 13. června 2019 „Mění se svět práce: reflexe o nových formách práce a důsledcích pro bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků“ (rumunské předsednictví); Závěry Rady ze dne 10. prosince 2019 „Nový strategický rámec EU pro ochranu zdraví a bezpečnost při práci: rozšíření uplatňování bezpečnosti a ochrany zdraví v EU“ (finské předsednictví); Závěry Rady ze dne 8. června 2020 „Zlepšení dobrých pracovních podmínek“ (chorvatské předsednictví).

¹⁸ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 19. ledna 2017 o evropském pilíři sociálních práv (2016/2095(INI)); Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. prosince 2020 o silné sociální Evropě pro spravedlivou transformaci (2020/2084(INI)).

odpovědí získaných z otevřených veřejných konzultací a v) stanoviska Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Zároveň vychází z informací uvedených v posouzení praktického provádění rámcové směrnice 89/391/EHS o bezpečnosti a ochraně zdraví zaměstnanců při práci a 23 souvisejících směrnic EU na období 2013–2017.

Pracovní dokument útvarů¹⁹ a souhrnná zpráva²⁰, které doplňují toto sdělení, tyto výsledky shrnují.

2. AKTUALIZOVANÁ VIZE PRO BOZP – TŘI KLÍČOVÉ CÍLE

Priority předchozího rámce zůstávají významné i dnes. Další opatření v oblasti BOZP v EU je však nezbytné, aby pracoviště byla přizpůsobena rychlým změnám v hospodářství, demografii, pracovních modelech a společnosti jako celku²¹. Pro určitou skupinu pracovníků EU se pojem pracoviště stává proměnlivějším, ale také složitějším, jelikož vznikají nové organizační formy, obchodní modely a průmysly. Pandemie COVID-19 zdůraznila tyto složitosti a ještě více než kdy předtím propojila BOZP s politikou veřejného zdraví.

Strategický rámec se tudíž v dalších letech zaměří na **tři průlomové klíčové cíle**:

- předvídání a řízení **změn** v novém světě práce, který přináší zelená, digitální a demografická transformace,
- lepší **prevence** úrazů na pracovišti a nemocí z povolání,
- posílení **připravenosti** na případné budoucí zdravotní krize.

Aby bylo možné tyto cíle splnit, je třeba přijmout opatření na unijní, vnitrostátní, odvětvové a organizační úrovni.

¹⁹ SWD(2021) 148/2.

²⁰ SWD(2021) 149/2.

²¹ ESENER 2019.

Provádění těchto tří cílů bude vycházet z těchto předpokladů: i) sociální dialog; ii) posílení znalostní základny; iii) posílení donucovacích opatření; iv) zvyšování informovanosti a v) financování.

2.1 Předvídání a řízení změn

Povaha mnoha úkolů, pracovních modelů a pracovišť se mění. Objevila se pracovní místa, která před deseti lety neexistovala, podporovaná **zelenou a digitální transformací**. Zelená dohoda pro Evropu²², digitální strategie EU²³ a nová průmyslová strategie pro Evropu²⁴ společně: i) vytvoří hlavní investice; ii) přispějí k rozvoji, inovaci a tvorbě pracovních míst a iii) poskytnou flexibilitu a vytvoří příležitosti pro pracovníky, podniky a samostatně výdělečně činné osoby. Rozpočet EU ve výši 1,8 bilionu EUR na období 2021–2027, včetně nástroje NextGenerationEU, podpoří tyto iniciativy a přispěje k udržitelnému oživení. Demografická změna v podobě stárnoucí pracovní síly v Evropě zároveň vyžaduje průběžnou reflexi a reakci. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci při tom hraje zásadní roli, neboť pracovníci stárnou a je nezbytné přizpůsobit pracovní prostředí a úkoly jejich konkrétním potřebám a snížit rizika. Zelená kniha o stárnutí²⁵ proto zahájila debatu o podmínkách účasti starších pracovníků na pracovním trhu.

Pokroky v technologii mohou poskytnout nové příležitosti pro pracovníky ve všech fázích jejich života a kariéry. Digitální technologie mohou pracovníkům, včetně pracovníků se zdravotním postižením nebo starších pracovníků, a jejich zaměstnavatelům nabídnout digitální řešení, která podpoří jejich zdraví a dobré pracovní podmínky. Tyto technologické pokroky mohou zvýšit příležitosti ke zlepšení rovnováhy mezi pracovním

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

²³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_cs

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0102>

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_en_act_part1_v8_0.pdf

a soukromým životem žen a mužů a podpořit provádění BOZP pomocí dostupných nástrojů, zvyšováním informovanosti a účinnější kontrolou. Robotizace, použití umělé inteligence a větší rozšířenost práce na dálku snižují rizika nebezpečných úkolů, například ve vysoce kontaminovaných oblastech jako systémy odpadních vod, skládky nebo oblasti zemědělské fumigace. Nové technologie ovšem představují řadu výzev z důvodu: i) větší nepravidelnosti v tom, kdy a kde je práce vykonávána, a ii) rizik souvisejících s novými nástroji a strojními zařízeními. Změna klimatu může rovněž ovlivnit bezpečnost a zdraví pracovníků, mimo jiné v důsledku zvýšené okolní teploty, znečištění ovzduší a extrémního počasí.

- ***Modernizace a zjednodušení pravidel EU v oblasti BOZP v souvislosti se zelenou a digitální transformací***

Právní předpisy EU v oblasti BOZP pokrývají mnoho **rizik, která vyplývají ze změn průmyslu, vybavení a pracovišť**. V posledních letech byly zmodernizovány čtyři směrnice BOZP, které se týkaly osobních ochranných prostředků, lékařské péče na palubách plavidel, expozice biologickým činitelům při práci a expozice chemickým činitelům²⁶. Komise rovněž navrhla revizi směrnice o strojních zařízeních²⁷, která se zabývá riziky plynoucími z digitalizace a používání strojních zařízení, jež se rovněž týkají bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků. Navrhuje také první právní rámec pro umělou inteligenci, který řeší rizika některých systémů umělé inteligence používaných v oblasti zaměstnávání, řízení pracovníků a přístupu k samostatně výdělečně činnosti²⁸. Významné technologické pokroky, zejména na **pracovištích se zobrazovacími jednotkami**, a měnící se potřeby a schopnosti stárnoucí pracovní síly přesto vyžadují další příslušné legislativní aktualizace. Průmysl 5.0²⁹ navrhuje vizi, jak by evropský průmysl mohl vést zelenou a digitální transformaci sladěním práv a potřeb pracovníků s technologickým pokrokem a v mezích možností naší planety.

Měnící se formy práce vyplývající mimo jiné z digitalizace, společně s významným zvýšením počtu osob pracujících na dálku, budou rovněž vyžadovat aktualizaci řešení v oblasti BOZP. Rychlé zavádění bezdrátových, mobilních a dalších pokročilých technologií (a zvýšené používání takových zařízení pro pracovní účely) vyžaduje další analýzu týkající se vystavení pracovníků optickému záření a elektromagnetickým polím a analýzu možných nežádoucích zdravotních účinků v případě silnějších zařízení.

Komise sleduje celkový vývoj nových forem práce a obchodních modelů, zejména těch, které souvisejí s internetovou ekonomikou na vyžádání. Zahájila druhou fázi konzultací

²⁶ Osobní ochranné prostředky (směrnice Rady 89/656/EHS); lékařská péče na palubách plavidel (směrnice Rady 92/29/EHS); expozice biologickým činitelům při práci (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/54/ES); pátý seznam směrných limitních hodnot expozice na pracovišti (směrnice Komise (EU) 2019/1831).

²⁷ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2019-Revision-of-the-Machinery-Directive>

²⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-laying-down-harmonised-rules-artificial-intelligence>

²⁹ https://ec.europa.eu/info/news/industry-50-towards-more-sustainable-resilient-and-human-centric-industry-2021-jan-07_en

se sociálními partnery, a nebudou-li sociální partneři ochotni jednat mezi sebou, na konci roku 2021 prosadí iniciativu na zlepšení pracovních podmínek osob, které pracují prostřednictvím digitálních platforem³⁰. Jedním z klíčových cílů této iniciativy je zajistit vhodné pracovní podmínky, včetně oblasti zdraví a bezpečnosti, pro všechny osoby pracující prostřednictvím platformy. To objasní zejména situaci ohledně *acquis* BOZP, které platí pro zaměstnance, ale nikoliv pro osoby samostatně výdělečně činné.

Jelikož uplatňování vychází z několika iniciativ podle Zelené dohody pro Evropu a strategie EU pro udržitelnost chemických látek³¹, současné limitní hodnoty některých nebezpečných látek, které se používají ve stávajících a nových odvětvích, bude nutné přezkoumat³². Tento přezkum je důležitý jak pro zelenou transformaci, tak pro prevenci nemocí z povolání, zejména rakoviny (viz také oddíl 2.2). Nové vědecké údaje naznačují, že by se u **olova** a **kobaltu**, dvou nebezpečných látek, které se často používají v rámci technologií obnovitelných zdrojů energie a při výrobě baterií, měly přezkoumat, a v případě kobaltu stanovit limitní hodnoty.

Další takovou látkou je **azbest**. Expozice azbestu bude rizikovým zdravotním faktorem v renovační vlně³³, která usiluje o to, aby budovy byly připraveny na klimaticky neutrální budoucnost v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu. Ačkoli azbest již nelze v EU vyrábět ani používat, stále představuje problém pro pracovníky při renovacích budov, kdy je často nutné odstranit azbest, který byl použit před mnoha lety. Expozice azbestu má na svědomí přibližně 88 000 životů v Evropě ročně a je příčinou 55–85 % případů rakoviny plic vyvinuté z povolání. Očekává se, že úmrtnost vyplývající z této expozice bude nadále vzrůstat až do konce dvacátých let a do třicátých let 21. století³⁴. Na zaměstnavatele se již vztahují přísné povinnosti v oblasti ochrany, plánování a školení. Vzhledem k nejnovějším vědeckým důkazům je však nutné limitní hodnotu expozice azbestu snížit. Za tímto účelem Komise zahájila druhé jednání se sociálními partnery³⁵ souběžně s tímto strategickým rámcem.

- **Zaměření na psychosociální rizika**

Již před pandemií postihovaly problémy duševního zdraví přibližně 84 milionů lidí³⁶ v EU. Polovina pracovníků v EU uvádí, že stres je na jejich pracovišti běžný, přičemž stres

³⁰ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=522&furtherNews=yes&newsId=10025>

³¹ <https://ec.europa.eu/environment/pdf/chemicals/2020/10/Strategy.pdf>

³² <https://echa.europa.eu/oels-activity-list/-/substance-rev/25140>

³³ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Renovační vlna pro Evropu – ekologické budovy, nová pracovní místa, lepší životní úroveň (COM/2020/662 final).

³⁴ Práce s azbestem při energetické renovaci (stanovisko z vlastní iniciativy). <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/news/workers-health-should-not-be-jeopardised-order-make-buildings-energy-efficient>.

³⁵ Dokumenty ke konzultaci budou zveřejněny zde: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?advSearchKey=consultationsocialpartners&mode=advancedSubmit&catId=22&doc_submit=&policyArea=0&policyAreaSub=0&country=0&year=0#navItem-1

³⁶ https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/state/docs/2018_healthatglance_rep_en.pdf

je důvodem téměř poloviny všech neodpracovaných pracovních dní. Téměř 80 % vedoucích pracovníků je znepokojeno stresem z povolání³⁷.

V důsledku pandemie začalo téměř 40 %³⁸ pracovníků pracovat na dálku na plný úvazek³⁹. To stírá tradiční hranice mezi pracovním a soukromým životem a společně s dalšími trendy v oblasti práce na dálku, například nepřetržitého připojení, nedostatku sociální interakce a zvýšeného používání IKT, přispívá k dalším **psychosociálním a ergonomickým rizikům**.

Důkazy nasvědčují tomu, že řešení rizik, která ohrožují psychosociální pohodu, vyžaduje postupné zavádění různých změn do pracovního prostředí. Evropská komise financuje projekty, které se touto problematikou zabývají. Cílem projektů je vyvinout a provést opatření na podporu dobrého duševního zdraví a pro prevenci duševních nemocí z povolání. Inovativní výsledky se očekávají zejména od projektů programu Horizont 2020 „Magnet4Europe“⁴⁰ a „EMPOWER“⁴¹. Pro kritické pracovníky v oblasti zdravotnictví a péče je určen projekt „RESPOND“, jehož cílem je řešit nepříznivý vliv pandemie COVID-19 na duševní zdraví⁴².

Komise:

- do roku 2023 zmodernizuje právní rámec BOZP v oblasti digitalizace přezkoumáním **směrnice o pracovištích**⁴³ a směrnice o **zobrazovacích jednotkách**⁴⁴;
- stanoví **ochranné limitní hodnoty** pro:
 - **azbest** v pracovní směrnici o azbestu⁴⁵ v roce 2022,
 - **olovo a diisokyanáty** ve směrnici o chemických činitelích⁴⁶ v roce 2022,
 - **kobalt** ve směrnici o karcinogenech a mutagenech v prvním čtvrtletí roku 2024,
- spustí „kampaň EU-OSHA za zdravé pracoviště“ na období 2023–2025 pro vytvoření bezpečné a zdravé **digitální** budoucnosti, která se bude vztahovat především na **psychosociální a ergonomická** rizika,

³⁷ Eurofound a EU-OSHA (2014), Psychosociální rizika v Evropě: prevalence a strategie pro prevenci, Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

³⁸ Ve srovnání s rokem 2020, kdy na dálku na plný úvazek či příležitostně pracoval jeden z deseti zaměstnanců v EU, a obecně na vysoce kvalifikovaných pozicích v oblasti informačních a komunikačních technologií (IKT) a ve vysoce znalostních odvětvích.

³⁹ https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc120945_policy_brief_-_covid_and_telework_final.pdf

⁴⁰ <https://cordis.europa.eu/project/id/848031>

⁴¹ <https://cordis.europa.eu/project/id/848180>

⁴² <https://www.respond-project.eu>

⁴³ Směrnice Rady 89/654/EHS ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti.

⁴⁴ Směrnice Rady 90/270/EHS ze dne 29. května 1990 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro práci se zobrazovacími jednotkami.

⁴⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/148/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí azbestu při práci.

⁴⁶ Směrnice Rady 98/24/ES ze dne 7. dubna 1998 o bezpečnosti a ochraně zdraví zaměstnanců před riziky spojenými s chemickými činiteli používanými při práci.

- ve spolupráci s členskými státy a sociálními partnery připraví **nelegislativní iniciativu na úrovni EU týkající se duševního zdraví při práci**, která posoudí nová rizika související s duševním zdravím pracovníků a vypracuje pokyny pro činnost před koncem roku 2022,
- vyvine analytický základ⁴⁷, **elektronické nástroje a pokyny** pro posuzování rizik souvisejících se zelenými a digitálními pracovními místy a postupy, mimo jiné zejména **psychosociálních a ergonomických rizik**,
- do konce roku 2021 požádá panel odborníků zabývajících se účinnými způsoby investování do zdraví⁴⁸ o stanovisko k podpoře **duševního zdraví zdravotních pracovníků a ostatních kritických pracovníků**,
- zajistí vhodné kroky navazující na usnesení Evropského parlamentu o **právu odpojit se**⁴⁹.

Komise členské státy vyzývá, aby:

- po konzultaci se sociálními partnery aktualizovaly své vnitrostátní právní rámce s cílem určit rizika BOZP a příležitosti související se zelenou a digitální transformací. Členské státy by se měly zaměřit na použití digitálních nástrojů, aby inspekce práce byla účinnější v prevenci a odhalování porušování právních předpisů,
- pořádaly „vzájemná hodnocení“ se zaměřením na pracovní psychosociální a ergonomické problémy,
- posílily sledování a shromažďování údajů o situaci v oblasti duševních a psychosociálních rizik v jednotlivých odvětvích.

Komise sociální partnery vyzývá, aby:

- do roku 2023 přijali opatření a aktualizovali stávající dohody na mezioborové a odvětvové úrovni s cílem řešit nové problémy v oblasti BOZP související s digitálním trhem práce, a to především psychosociální a ergonomická rizika,
- v návaznosti na rámcovou dohodu evropských sociálních partnerů o digitalizaci⁵⁰ našli společná řešení pro výzvy, které představuje práce na dálku, digitalizace a právo odpojit se.

2.2 Zlepšení prevence pracovních úrazů a nemocí z povolání

⁴⁷ Přehledy BOZP v období 2021–2024 o digitalizaci a psychosociálních rizicích, ve spolupráci s EU-OSHA

⁴⁸ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/expert_panel/docs/mandate_workforce_mental-health_en.pdf

⁴⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0021_CS.html

⁵⁰ https://www.etuc.org/system/files/document/file2020-06/Final%2022%2006%2020_Agreement%20on%20Digitalisation%202020.pdf

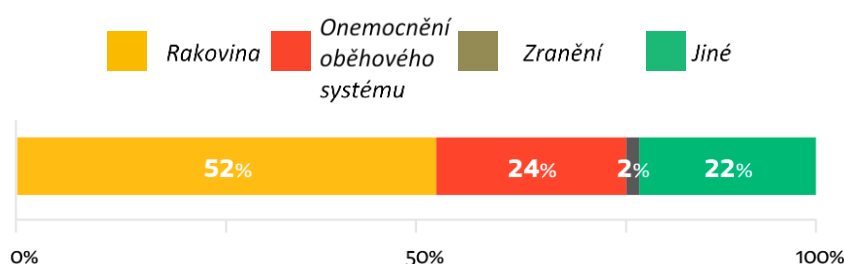
Je nutné vyvinout veškeré možné úsilí ke snížení počtu úmrtí souvisejících s prací, a to v souladu s **přístupem „vize nula“ k úmrtím souvisejícím s prací v EU**⁵¹. Za tímto účelem posiluje strategický rámec **kulturu prevence** jak v organizacích, tak mezi jednotlivými pracovníky. Prevence úmrtí souvisejících s prací bude možná pouze díky: i) pečlivému **vyšetřování úrazů a úmrtí** na pracovišti; ii) určení a **řešení příčin těchto úrazů a úmrtí**; iii) **zvyšování informovanosti** o rizicích úrazů, zranění a nemocí z povolání a iv) **lepšímu prosazování** stávajících pravidel a pokynů. Zkušenosti získané z mimořádných událostí a nebezpečných situací a výměna informací o těchto událostech povedou k lepší analýze a prevenci v celé EU. Například v odvětví zemědělství a lesnictví v EU zůstává počet úrazů a úmrtí nepříjemně vysoký. Spolehlivé údaje o počtu úrazů a úmrtí v zemědělství jsou v tomto ohledu zásadní, stejně jako ucelené zvyšování informovanosti, včetně potenciálních rizik pro ostatní rodinné příslušníky a děti žijící v hospodářství.

PREVENCE

Příčiny úmrtí souvisejících s prací

Rakovina je nejčastější příčinou úmrtí souvisejících s prací v EU (obrázek 3). Karcinogenům lze přičíst každoročně odhadem 100 000 úmrtí v důsledku rakoviny jako nemoci z povolání. Opatření na boj proti rakovině z povolání jsou klíčovými prvky Evropského plánu boje proti rakovině⁵², který stanoví nový přístup EU k udržitelné prevenci rakoviny, léčbě a péči. Závazek EU bojovat proti rakovině související s prací je rovněž v souladu se strategií plánu o karcinogenech⁵³ na období 2020–2024, který spojuje členské státy a sociální partnery s cílem neprodleně uplatňovat limitní hodnoty a další ustanovení na úrovni EU, která by snížila expozici 26 nebezpečným látkám, a zlepšit tak pracovní podmínky téměř 40 milionů pracovníků.

Obrázek 3: Příčiny úmrtí souvisejících s prací (%) v EU⁵⁴

Zdroj: „Mezinárodní srovnání nákladů na pracovní úrazy a nemoci z povolání“, EU-OSHA, 2017

Dalším důležitým aspektem pro zlepšení ochrany zdraví pracovníků je řešení **kardiovaskulárních onemocnění z povolání**, například srdečního onemocnění nebo

⁵¹ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. prosince 2020 o silné sociální Evropě pro spravedlivou transformaci (2020/2084(INI)) vyzývá členské státy, aby se zavázaly do roku 2030 zamezit úmrtím souvisejícím s prací a snížit počet nemocí z povolání, a Komisi, aby tohoto cíle dosáhla novou strategií v oblasti BOZP.

⁵² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/non_communicable_diseases/docs/eu_cancer-plan_en.pdf

⁵³ <https://roadmaponcarcinogens.eu/>

⁵⁴ Údaje EU pocházejí z doby před rokem 2021, tudíž zahrnují Spojené království.

mrtvice. Ačkoli onemocnění oběhového systému tvoří **druhou nejčastější příčinu úmrtí souvisejících s prací** v EU (obrázek 3), o jejich příčinách a souvislostech s pracovními riziky je známo jen málo. To brání zavedení vhodných preventivních opatření na pracovišti. Prioritou by měl být další výzkum a shromažďování údajů, jakož i podpora zdraví při práci na unijní i vnitrostátní úrovni. Tato opatření by rovněž měla zahrnovat **muskuloskeletální poruchy**, kterými trpí miliony pracovníků v EU⁵⁵. Muskuloskeletální poruchy související s prací mohou vést v nejhorším případě ke zdravotnímu postižení. Jejich vznik není obvykle spojen s jedinou příčinou, ale přispívá k němu kombinace fyzických, psychosociálních, organizačních a individuálních faktorů.

- **Nebezpečné látky**

Nebezpečné látky lze nalézt téměř na všech pracovištích. Miliony pracovníků v EU jsou takovým látkám vystaveny každý den.

Postup pro řešení nebezpečných látek, který je založen na vědeckém posouzení, konzultaci s tripartitním Poradním výborem pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a úzké spolupráci všech zúčastněných stran, se celkově ukázal jako úspěšný, i když je náročný na zdroje i na čas. Podle tohoto strategického rámce bude metodika pro řešení nebezpečných látek i nadále aktualizována s cílem určit další **účinky stanovení limitních hodnot v rámci BOZP** v rozhodovacím procesu. Kromě toho bude Komise pokračovat v zefektivnění rozhraní mezi BOZP a nařízením REACH⁵⁶ s cílem zajistit ochranu pracovníků v souladu s přístupem „**jedna látka, jedno posouzení**“ a aktualizovaným přístupem zlepšování právní úpravy.

Probíhající legislativní postup týkající se limitů pro **akrylonitril, sloučeniny niklu a benzen**⁵⁷ podle směrnice o karcinogenech a mutagenech pomůže zvýšit ochranu před karcinogenními a mutagenními látkami u více než 1 milionu pracovníků. Kromě toho Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci určí látky, které se budou přednostně řešit ve směrnici o karcinogenech a mutagenech a směrnici o chemických činitelích, aby byla zajištěna aktualizace limitních hodnot pro nebezpečné chemické látky.

Přednost bude mít aktualizace a zvýšení ochrany pracovníků vystavených **reprotoxickým látkám** v souladu s požadavky Evropského parlamentu. Reprotoxické látky lze rozdělit na dvě skupiny podle různých vlivů: i) vliv na sexuální funkci a plodnost a ii) vliv na vývoj plodu nebo potomka. Jedná se o závažná zdravotní rizika, která mohou způsobit samovolný potrat, narození mrtvého dítěte nebo narušení kognitivního vývoje nenarozených dětí. Podle nejhoršího scénáře se odhaduje, že reprotoxické látky mohou být příčinou až 1 274 nových případů špatného reprodukčního zdraví každý rok, což vede k ekonomickým nákladům ve výši 381 milionů EUR za rok.

⁵⁵ <https://healthy-workplaces.eu/en/about-topic/what-issue>

⁵⁶ Nařízení o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32006R1907R%2801%29>).

⁵⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0571>

Olovo je nejčastější příčinou vzniku onemocnění z reprotoxických látek⁵⁸. Připravovaný návrh přísnějších závazných mezních hodnot pro olovo bude proto významným krokem vpřed v řešení problematiky reprotoxických látek. Rovněž však bude důležité sestavit speciální seznam hlavních reprotoxických látek, které je třeba naléhavě řešit. Pracovní skupina pro chemické látky Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci bude i nadále projednávat potřebu přidat reprotoxické látky a nebezpečné léčivé přípravky do směrnice o karcinogenech a mutagenech, jakož i metodiku pro zavedení limitních hodnot.

Evropský parlament a zúčastněné strany rovněž zdůraznily potřebu chránit zdraví zaměstnanců, kteří jsou vystaveni **nebezpečným léčivým přípravkům** a jiným rizikům. Evropská komise a EU-OSHA zahájily rozsáhlé studie a dialogy s odborníky a zúčastněnými stranami o tom, jak tato rizika řešit v rámci účinného poskytování zdravotní péče. Ukázalo se, že k řešení této problematiky jsou nutná další školení, návody a pokyny, jakož i přijetí závazných právních předpisů.

Podpora zdraví při práci

Zdravá pracovní síla je základem pro silné a odolné hospodářství a silnou a odolnou společnost. Podpora zdravého životního stylu na pracovišti může významně snížit absence, onemocnění a nepřenosné choroby (například rakovina, obezita, kardiovaskulární onemocnění a cukrovka). Například v rámci Evropského plánu boje proti rakovině budou zahájena opatření na zlepšení zdravotní gramotnosti v oblasti rizik vzniku rakoviny a rozhodujících faktorů, aby lidé, včetně pracovníků, měli k dispozici informace a nástroje, které potřebují k tomu, aby se mohli zdravěji rozhodovat.

Pracovní prostředí pro všechny

Uznání rozmanitosti, včetně rozdílů a nerovností z hlediska pohlaví, a boj proti diskriminaci v zaměstnání jsou nezbytné k zajištění bezpečnosti a zdraví pracovníků i pracovníc při posuzování pracovních rizik. Pandemie například zdůraznila rizika nedostatečně přizpůsobených nástrojů a vybavení (např. ženy v odvětví zdravotnictví, které musejí nosit osobní ochranné prostředky navržené pro muže) a potřebu poskytnout přesné, včasné a snadno srozumitelné informace, aby všichni pracovníci, včetně těch nejvíce znevýhodněných, mohli plně chápat pravidla na pracovišti a uplatňovat svá práva. Budou podporována opatření pro předcházení genderovým stereotypům při posuzování a stanovení rizik pomocí: i) **vyváženého zastoupení** žen a mužů při projednávání s pracovníky; ii) školení přizpůsobených osobní situaci zaměstnanců a iii) rozpoznání rizik v povoláních, která byla dlouho přehlížena a byla považována za „lehkou práci“ (např. pečovatelé/pečovatelky nebo uklízeči/uklízečky).

V souladu se strategií práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030⁵⁹ představí Komise balíček pro zlepšení situace na trhu práce pro **osoby se zdravotním**

⁵⁸ Studie o reprotoxických chemických látkách. <https://ec.europa.eu/social/>.

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=cs&pubId=8376&furtherPubs=yes>

postižením. Tento balíček bude obsahovat pokyny a podporu pro vzájemné vzdělávání týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a programů pracovní rehabilitace pro osoby trpící chronickými nemocemi nebo osoby, které se staly oběťmi úrazů.

Násilí na pracovišti, obtěžování či diskriminace, ať už na základě pohlaví, věku, postižení, náboženského vyznání či přesvědčení, rasového nebo etnického původu a sexuální orientace, mohou mít vliv na bezpečnost a zdraví pracovníků, a tedy nepříznivé následky pro dotčené osoby, jejich rodiny, spolupracovníky, organizace a společnost jako takovou. Mohou rovněž vést k situacím pracovního vykořisťování. Komise posoudí, jak posílit účinnost směrnice o sankcích pro zaměstnavatele (2009/52/ES), včetně inspekcí práce, které se zaměří zejména na zranitelné skupiny pracovníků. Komise navrhla rozhodnutí Rady, kterým se členské státy zmocňují, aby v zájmu EU ratifikovaly Úmluvu Mezinárodní organizace práce o násilí a obtěžování z roku 2019 (č. 190)⁶⁰. Úmluva rovněž obsahuje zvláštní ustanovení o genderově podmíněném násilí a obtěžování při práci, která posílí plánovaný legislativní návrh týkající se prevence a potírání genderově podmíněného násilí na ženách a domácího násilí, jak je uvedeno ve strategii pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025⁶¹.

Komise:

- podpoří **přístup „vize nula“** k úmrtím souvisejícím s prací:
 - zlepšením shromažďování údajů o pracovních úrazech a nemocech z povolání a analýzou základních příčin úrazů či úmrtí souvisejících s prací,
 - založením zvláštní tripartitní pracovní skupiny Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci pro „vizi nula“ a vyvinutím cílených informačních opatření a nástrojů pro zvyšování informovanosti,
 - posílením vymahatelnosti díky podpoře výboru SLIC při zvyšování informovanosti o snižování rizik souvisejících s prací na organizační úrovni, sdílení osvědčených postupů a podpoře nových školení inspektorátů práce,
- aktualizuje ustanovení EU o nebezpečných látkách v boji proti **rakovině, reprodukčním a dýchacím onemocněním**:
 - zahájením konzultací se sociálními partnery o snížení limitních hodnot pro **výpary při svařování, polycyklické aromatické uhlovodíky, isopren a 1,4-dioxan** podle směrnice o karcinogenech a mutagenech⁶² v roce 2023,
 - sestavením prioritního seznamu **reprotoxických látek**, které mají být řešeny v příslušných směrnících do konce roku 2021,
- do roku 2022 zajistí aktualizované pokyny, týkající se mimo jiné školení, protokolů, dohledu a sledování, pro ochranu pracovníků před expozicí **nebezpečným léčivým přípravkům**,

⁶⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0024>

⁶¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0152>

⁶² Pátá revize směrnice o karcinogenech a mutagenech.

- do prvního čtvrtletí roku 2024 vytvoří ve spolupráci s EU-OSHA přehled o **odvětví zdravotnictví a poskytování péče**,
- podpoří zvyšování informovanosti o **muskuloskeletálních poruchách, rakovině a duševním zdraví**, jakož i **obtěžování na pracovišti a genderových stereotypy**,
- ve spolupráci s EU-OSHA bude poskytovat informace specifické pro dané odvětví malým a středním podnikům,
- před koncem roku 2021 navrhne legislativní iniciativu o potírání genderově podmíněného násilí na ženách a domácího násilí.

Komise členské státy vyzývá, aby:

- pracovaly na plnění přístupu „**vize nula**“ k úmrtím souvisejícím s prací v EU,
- řešily pracovní rizika související s **onemocněními oběhového systému**,
- prosazovaly mezi pracovníky Evropský kodex proti rakovině s cílem zlepšit jejich gramotnost v oblasti zdraví a snížit rizika vzniku rakoviny,
- posuzovaly a řešily rizika se zvláštním zaměřením na **skupiny nejvíce postižené pandemií**, například osoby s postižením,
- aktivně podporovaly opětovné začlenění, nediskriminaci a přizpůsobení pracovních podmínek pro pracovníky, kteří se potýkají s rakovinou nebo ji překonali,
- podporovaly **zohlednění pohlaví** při návrhu, provádění a podávání zpráv,
- aktivně řešily **rizika nebezpečí v odvětví zdravotnictví** zavedením bezpečných pracovních postupů a zajištěním **vhodných školení**,
- poskytovaly lepší **pokyny a školení** v oblasti posuzování rizik a preventivních opatření, a to zejména pro **mikropodniky a malé a střední podniky**,

poskytovaly **školení pro zemědělce** prostřednictvím poradenských služeb pro zemědělství, aby zlepšily jejich dovednosti a povědomí o pravidlech bezpečnosti a ochrany zdraví v hospodářství, včetně bezpečného používání chemických látek a zejména přípravků na ochranu rostlin. *Komise sociální partnery vyzývá, aby:*

- ve spolupráci s EU-OSHA vyvinuli pokyny pro odvětví zdravotnictví se zaměřením mimo jiné na ochranu pracovníků před expozicí **nebezpečným léčivým přípravkům**, a připravili tak půdu pro vývoj nástroje interaktivního posuzování rizik on-line (OiRA) speciálně pro odvětví zdravotnictví.

2.3 Posílení připravenosti – rychlá reakce na hrozby

V době krize, jako například COVID-19, hraje bezpečnost a ochrana zdraví při práci zásadní úlohu při napomáhání pracovníků, podnikům a vládám chránit životy a řídit rizika ohrožující dobré pracovní podmínky, kontinuitu provozu a udržitelnost. Je tudíž nezbytné vycházet z poznatků získaných během pandemie COVID-19 a posílit připravenost pro případné budoucí zdravotní krize a rovněž pro obnovení práce po pandemii. Větší význam by se měl přikládat opatřením na zvýšení hygieny, nefarmaceutickým zásahům a podpoře duševního zdraví pomocí včasné a účinné reakce na takové krize. Měly by se dále

PŘIPRAVENOST

posilovat synergie mezi BOZP a veřejným zdravím. Současný rámec proto přispívá k politikám v oblasti zdraví a pomáhá posilovat připravenost do budoucna, společně se Sdělením o raných poznatcích v souvislosti s pandemií COVID-19⁶³.

Pandemie COVID-19 odhalila, jak důležité je, aby zaměstnavatelé měli zavedenou rámcovou povinnost **posuzování rizik a preventivních opatření** pro případ řešení zdravotních rizik pro pracovníky v případě zdravotní krize. Více než kdy jindy se zdůraznila potřeba pracovníků mít k dispozici pracovní prostředí, které snižuje riziko přenosu infekčních onemocnění. Od vypuknutí pandemie COVID-19 vyvinula EU-OSHA v konzultaci s vnitrostátními orgány a sociálními partnery řadu pokynů a nástrojů⁶⁴, které zaměstnavatelům, zejména malým a středním podnikům, umožnily plnit⁶⁵ požadavky BOZP v různých fázích pandemie. Tyto pokyny budou pomocí vědy a odpovídajících opatření v oblasti veřejného zdraví přizpůsobeny postupnému pochopení rizik. Komise navíc vyvine **nouzové postupy a pokyny** v oblasti BOZP, které umožní rychlé zavedení opatření při potenciálních zdravotních krizích. Mezi tyto postupy budou mimo jiné patřit ustanovení týkající se aktualizovaného posouzení rizik, mechanismy, které umožní členským státům včas informovat Komisi o výskytu zdravotních hrozeb v různých odvětvích a na pracovištích, jakož i o souvisejících vnitrostátních plánech v oblasti BOZP.

Současně byl v rámci naléhavého postupu zařazen do **směrnice o biologických činitelích**⁶⁶ virus SARS-CoV-2. Toto rozhodnutí pomohlo zajistit ochranu pracovníků v zařízeních, kde se s virem zachází přímo, například ve střediscích pro výrobu a distribuci očkovacích látek. Komise bude sledovat provádění a vypracování pokynů pro inspektory práce, které pomohou zajistit správné provádění opatření.

Pandemie rovněž zdůraznila, že v některých případech mohou být mobilní a přeshraniční pracovníci, včetně **sezónních pracovníků** z EU i mimo EU, více vystaveni nezdravým a nebezpečným životním a pracovním podmínkám, jako je nedostatečné či přeplněné ubytování nebo chybějící informace o svých právech. Komise vypracovala pokyny o sezónních a mobilních pracovnících v kontextu rozšíření onemocnění COVID-19. Tyto pokyny vyzývají členské státy a společnosti, aby zajistily soulad se svými závazky chránit nepostradatelné a zranitelné pracovníky, a to i plněním svých závazků v oblasti BOZP. Evropský orgán pro pracovní záležitosti za podpory Evropské Komise rovněž v červnu 2021 spustil osvětovou kampaň „Práva pro každé roční období“ (Rights for all seasons), která upozorňuje na potřebu podporovat spravedlivé a bezpečné pracovní podmínky pro sezónní pracovníky zaměstnávané ve všech zemích EU⁶⁷. EU-OSHA navíc ve spolupráci s výborem SLIC provádí ve všech členských státech průzkum mínění

⁶³ https://ec.europa.eu/info/files/communication-early-lessons-covid-19-pandemic_en

⁶⁴ <https://osha.europa.eu/cs/themes/covid-19-resources-workplace>.

⁶⁵ <https://osha.europa.eu/cs/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

⁶⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/54/ES ze dne 18. září 2000 o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí biologickým činitelům při práci.

⁶⁷ <https://www.ela.europa.eu/en/news/rights-all-seasons-european-labour-authority-supports-fair-work-seasonal-workers>

inspektorů práce v oblasti BOZP o vysoce rizikových povoláních, včetně sezónních prací.

I když se přístup EU v oblasti BOZP zaměřuje na prevenci, je rovněž důležité podporovat pracovníky, kteří se nakazili onemocněním COVID-19, a rodiny, které přišly o rodinné příslušníky z důvodu expozice viru SARS-CoV-2 v práci. V tomto ohledu členské státy uvedly, že uznávají onemocnění COVID-19 jako nemoc z povolání. Ačkoli je nemoc z povolání úzce spjata se sociálním zabezpečením, které spadá do pravomoci členských států, Komise ve svém **doporučení o**

nemocích z povolání⁶⁸ podporuje uznávání nemocí z povolání uvedených v doporučení členských států s cílem podpořit sbližování.

Ve skutečnosti již 25 členských států uznalo onemocnění COVID-19 jako nemoc z povolání či onemocnění související s prací. Francie například v září 2020 vydala nařízení vlády, které umožňuje automatické uznávání nemocí zdravotnického personálu a podobných pracovníků v případech vedoucích k závažné respirační infekci. Navíc Francie v takových případech umožňuje náhradu škod. V Dánsku lze případy onemocnění COVID-19 po předchozím posouzení příslušnými orgány uznat a odškodnit jako nemoc z povolání i pracovní úraz u všech povolání.

Komise:

- v úzké spolupráci s aktéry v oblasti veřejného zdraví neprodleně zahájí podrobné hodnocení dopadů pandemie a účinnosti rámce EU a vnitrostátních rámců v oblasti BOZP s cílem vypracovat **nouzové postupy a pokyny** pro rychlé zavedení, provádění a monitorování opatření v případě **potenciálních zdravotních krizí** v budoucnu
- do roku 2022 aktualizuje **doporučení Komise o nemocích z povolání tak, aby zahrnovalo onemocnění COVID-19,**
- do roku 2022 vypracuje **pokyny pro inspektory práce** týkající se hodnocení kvality posuzování rizik a opatření pro řízení rizik podle směrnice o biologických činitelích.

Komise členské státy vyzývá, aby:

- vypracovaly plány připravenosti pro budoucí krize v rámci vnitrostátních strategií v oblasti BOZP, včetně provádění pokynů a nástrojů EU,
- do roku 2023 vypracovaly mechanismus spolupráce mezi orgány v oblasti BOZP a veřejného zdraví,
- posílily monitorování a účinnost kontrol v oblasti plnění závazků BOZP vůči sezónním pracovníkům, kteří vykonávají vysoce riziková povolání,
- posílily spolupráci a výměnu informací mezi inspektoráty práce a dalšími příslušnými vnitrostátními orgány s cílem zlepšit normy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví ve všech odvětvích zaměstnanosti.

⁶⁸ Doporučení Komise ze dne 19. září 2003 o evropském seznamu nemocí z povolání.

3. PROVÁDĚNÍ AKTUALIZOVANÉHO STRATEGICKÉHO RÁMCE

Tento strategický rámce bude podpořen: i) posílenými **důkazy**; ii) silným **sociálním dialogem**; iii) mobilizovaným **financováním**; iv) lepší **vymahatelností** a v) **zvyšováním informovanosti**.

Členské státy budou muset ve svých **strategiích v oblasti BOZP řešit otázky zelené a digitální transformace a zlepšit prevenci a připravenost** s cílem zajistit, že aktualizovaná opatření a přístup obstojí v pracovním procesu.

Na úrovni podniků to znamená **plánování a předběžná opatření ze strany zaměstnavatelů**. K podpoře malých a středních podniků při tomto přechodu je zapotřebí cílených a aktualizovaných **pokynů**, jakož i **zvyšování povědomí a digitálních nástrojů** se zvláštním zaměřením na tyto podniky, aby byla zajištěna vysoká úroveň ochrany pracovníků a udržitelná řešení, a to vše při zachování konkurenceschopnosti.

- ***Sociální dialog***

Sociální partneři mají obzvláště dobré předpoklady nalézt řešení přizpůsobená okolnostem určité činnosti nebo odvětví. Odvětvový sociální dialog EU silně přispívá k účinnému provádění právních předpisů EU v oblasti BOZP. Komise bude při zavádění tohoto strategického rámce spolupracovat se sociálními partnery na stanovení příslušných oblastí a opatření na odvětvové úrovni.

- ***Důkazy***

Výzkum a shromažďování údajů na vnitrostátní a unijní úrovni jsou předpokladem pro prevenci pracovních úrazů a nemocí z povolání. Vědecká doporučení a nejnovější technologický vývoj podporují právní předpisy a politiku v oblasti BOZP. Umožňují Komisi pokračovat v tvorbě politik vycházejících z vědeckých poznatků, jak je uvedeno ve sdělení pro zlepšování právní úpravy na rok 2021⁶⁹.

Průzkumy, shromažďování údajů a cílená vzájemná hodnocení týkající se konkrétních otázek současného rámce na vnitrostátní a unijní úrovni budou odrazovým můstkem pro cíle zaměřené na řešení změn, prevenci a připravenost v oblasti BOZP. Opatření musí zohledňovat hledisko rovnosti žen a mužů a musí být přizpůsobená okolnostem všech pracovníků, včetně: i) potřeb mladých pracovníků, kteří vstupují do pracovního života; ii) potřeb osob s postižením a iii) potřeb stárnoucí pracovní síly, která musí držet krok s rychlým vývojem moderní technologie a u níž se zvyšuje výskyt chronických onemocnění a invalidizující obtíže⁷⁰.

⁶⁹ https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-joining-forces-make-better-laws_en

⁷⁰ Stárnoucí pracovní síla: důsledky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Přehled výzkumu. EU-OSHA, 2016.

- **Provádění a monitorování strategického rámce**

Úspěch tohoto strategického rámce závisí z velké části na jeho provádění na vnitrostátní a místní úrovni. K dosažení tohoto cíle se členské státy vyzývají, aby: i) **aktualizovaly své stávající strategie v oblasti BOZP**; ii) zohlednily tento aktualizovaný přístup při ochraně pracovníků na místní úrovni a iii) řešily klesající trend počtu inspekci práce v některých členských státech⁷¹ posílením inspekci v terénu.

Vrcholná schůzka v oblasti BOZP v roce 2023, již se zúčastní orgány EU, členské státy, sociální partneři, EU-OSHA a ostatní zúčastněné strany, bude vycházet z prvních poznatků a doporučí případné nezbytné přesměrování této strategie. Schůzka se zaměří na pokrok, kterého bude dosaženo v oblasti přístupu „vize nula“ k úmrtím souvisejícím s prací, jakož i na připravenost na případné budoucí hrozby pro bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků.

V akčním plánu evropského pilíře sociálních práv Komise navrhla **nový ukazatel smrtelných úrazů při práci** v aktualizovaném srovnávacím přehledu sociálních ukazatelů. Tento nový ukazatel bude klíčovým prvkem při sledování evropského přístupu „vize nula“.

Tento strategický rámec rovněž pomůže zlepšit **uplatňování a vymáhání stávajících právních předpisů EU**, např. při **práci inspektorů práce**, které podporují příslušní aktéři (např. Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, EU-OSHA a výbor SLIC). Vypracování pokynů pro inspektory práce na vnitrostátní a unijní úrovni a zajištění jejich školení na podporu spolupráce a inovativních inspekčních metod pomůže zlepšit důsledné prosazování v členských státech. Kromě toho Komise bude spolupracovat s EU-OSHA na vývoji podpůrných nástrojů a vypracování pokynů pro zaměstnavatele, zejména mikropodniky a malé podniky, s cílem plnit právní předpisy v oblasti BOZP.

- **Zvyšování informovanosti a budování kapacit**

Existují tři předpoklady pro splnění přístupu „vize nula“ k úmrtím souvisejícím s prací: i) **zvyšování informovanosti** o rizicích pracovních úrazů, zranění a nemocí z povolání; ii) **budování kapacit** zaměstnavatelů s cílem zajistit bezpečnost práce díky školení a vzdělávání a iii) aby všichni aktéři přijali odpovědnost za dodržování pravidel a pokynů. EU-OSHA bude klást trvalý důraz na zvyšování informovanosti, zejména pomocí svého přehledu o digitalizaci v oblasti BOZP a kampaně Zdravé pracoviště na období 2023–2025: BOZP a digitalizace. To přispěje k prohloubení znalostí a zvýšené informovanosti o rizicích v této oblasti.

⁷¹ Evropská komise (2021): „Studie na podporu hodnocení strategického rámce EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2014–2020 – závěrečná zpráva“.

- **Financování**

Pro aktivaci investic na opatření v oblasti BOZP lze použít financování z EU, zejména Nástroj pro oživení a odolnost a fondy politiky soudržnosti. Přes 50 % z nového dlouhodobého rozpočtu EU a nástroj NextGenerationEU podpoří modernizaci EU, zejména investicemi do výzkumu a inovací, zelené a digitální transformace, připravenosti, oživení a odolnosti. Evropský sociální fond plus (ESF+) je k dispozici na podporu opatření s cílem podpořit udržitelnou a kvalitní zaměstnanost a sociální začleňování, na nějž je určeno 25 % rozpočtu. ESF+ mohou členské státy využít pro investice do těchto oblastí: i) inovativní a produktivnější pracovní postupy; ii) školení; iii) informační a osvětové kampaně za zdravý životní styl; iv) dobré pracovní podmínky a v) podpora inspektorů práce. Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) může přispět lépe přizpůsobeným pracovním prostředím, digitálními řešeními a vybavením. EFRR a Fond soudržnosti mohou podpořit propojení venkovských a vzdálených oblastí. Nový program EU pro zdraví (EU4Health na období 2021–2027) rovněž poskytne důležitou podporu v boji proti rakovině. Kromě toho EU4Health na období 2021–2027 přispěje k: i) prevenci nemocí a podpoře zdraví mezi stárnoucí populací a ii) zvýšenému monitorování zdravotních hrozeb. EU rovněž podpoří členské státy zdravotnickým výzkumem rakoviny v rámci mise programu Horizont Evropa⁷², který sjednotí inovativní přístupy k výzkumu a veřejnému zdraví s důrazem na prevenci rakoviny, a potřebnou infrastrukturou pro digitální nástroje v oblasti zdraví prostřednictvím Nástroje pro propojení Evropy. Několik témat souvisejících s BOZP bylo navrženo v prvních pracovních programech programu Horizont Evropa v rámci klastru Zdraví. Výsledky probíhajícího výzkumu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který je financován v rámci programu Horizont 2020, poskytnou cenné informace například o duševním zdraví v práci⁷³. Členské státy mají k dispozici rovněž nový Nástroj pro technickou podporu, který jim pomůže navrhnout a zavést reformy v oblasti BOZP.

4. CELOSVĚTOVÁ PODPORA ÚČINNOSTI NOREM V OBLASTI BOZP

V globalizovaném světě se hrozby v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví nezastavují na hranicích. Země po celém světě těží z výměny osvědčených postupů a čerpání ze vzájemných zkušeností. Je zásadní **posílit spolupráci s partnerskými zeměmi EU, regionálními a mezinárodními organizacemi a ostatními mezinárodními fóry pro celosvětové zvýšení úrovně norem v oblasti BOZP.**

Komise bude spolupracovat s Mezinárodní organizací práce (MOP) na zavedení a kontrole Deklarace o budoucnosti práce přijaté u příležitosti 100. výročí založení v roce 2019. Tato spolupráce bude zahrnovat podporu začlenění práv na zdravé pracovní podmínky do rámce MOP o základních principech a právech v práci. Spolupráce s MOP a WHO v oblasti údajů a znalostí bude obzvláště důležitá. Tato spolupráce, společně s

⁷² Celkovým cílem mise je „zachránit více než 3 miliony životů do roku 2030 a umožnit lidem s rakovinou, aby žili déle a lépe“.

⁷³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/03a2c022-9c01-11eb-b85c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-199503195#document-info>

členskými státy, bude zahrnovat podporu pro vytvoření nového ukazatele úmrtnosti následkem onemocnění přisuzovaných rizikovým faktorům spojeným s výkonem povolání jako součást cílů udržitelného rozvoje OSN.

Komise bude posilovat BOZP v celosvětových dodavatelských řetězcích a společnostech, které fungují v zemích s nízkými a středními příjmy. Součástí bude zejména pokračování v zapojení do rámcových iniciativ, jako je fond skupiny G7 „Vision Zero Fund“, Dohoda G20 o bezpečnějších pracovištích a síť odborníků v oblasti BOZP.

Nezbytností je: i) zajistit, aby směrnice v oblasti BOZP byly řádně zohledněny jako součást závazků s ohledem na pracovní a sociální normy, a ii) podpořit obecnou problematiku důstojné práce v budoucích obchodních dohodách EU. Účinné provádění obchodních dohod EU by mělo tyto závazky podpořit po vzoru nedávno uzavřené Dohody mezi Evropskou unií a Japonskem o hospodářském partnerství.

Komise bude i nadále rozvíjet dvoustrannou spolupráci s partnerskými zeměmi s cílem podporovat lepší pracovní podmínky, a tím řešit nerovnosti a podporovat lidský rozvoj na celém světě. Kromě toho bude obnovena dvoustranná spolupráce s USA v rámci obnovené a aktualizované společné agendy v oblasti BOZP a bude zahájena nová spolupráce, zejména s Kanadou.

Kandidátské země a potenciální kandidátské země budou podporovány ve svém úsilí sladit své právní rámce s politikou v oblasti BOZP a *acquis* EU. Pro západní Balkán to obnáší podporu prostřednictvím: i) procesu programu hospodářských reforem; ii) zasedání podvýborů; iii) případných jednání o kapitole 19 a iv) finanční pomoci pro činnosti EU-OSHA a na podporu agentur v oblasti BOZP.

Dvoustranná spolupráce v oblasti BOZP bude rovněž uskutečňována se zeměmi ve východním a jižním sousedství EU, ale i v rámci regionální spolupráce, mimo jiné prostřednictvím Východního partnerství a Unie pro Středomoří.

5. ZÁVĚR

Cílem tohoto strategického rámce je mobilizace orgánů EU, členských států, sociálních partnerů a ostatních zúčastněných stran okolo společných priorit, které se týkají bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků. Platí pro všechny příslušné strany, které se zabývají bezpečností a ochranou zdraví při práci (vnitrostátní správní orgány včetně inspektorátů práce, zaměstnavatelů, pracovníků a ostatních příslušných aktérů v oblasti BOZP) a vytváří rámec pro opatření, spolupráci a výměnu.

Komise bude s členskými státy a sociálními partnery spolupracovat na: i) řešení **změn** v novém světě práce; ii) zlepšení **prevence** úrazů na pracovišti a nemocí z povolání v souladu s **přístupem „vize nula“** a iii) posílení **přípravenosti** na případné budoucí zdravotní krize.

Komise vyzývá členské státy, aby ve spolupráci se sociálními partnery aktualizovaly a vypracovaly vnitrostátní strategie v oblasti BOZP v souladu s tímto strategickým rámcem s cílem zajistit, že nová opatření budou uplatňována v praxi. **Vrcholná schůzka v oblasti BOZP v roce 2023** umožní zhodnocení pokroku v tomto ambiciózním rámci, jakož i posouzení adaptace na rychle se měnící prostředí.